

BRANCHE MOET PERSONEELSTEKORT ZELF OPLOSSEN

Marten Disberg

Er is veel werk in onze branche; meer dan lange tijd het geval was. De laatste maanden komt er op ons bureau meer werk af dan we met de huidige bezetting aankunnen. We zoeken dus nieuwe collega's. Maar die zijn moeilijk te vinden. Zo moeilijk zelfs, dat we opdrachtgevers niet kunnen bieden, of althans niet op korte termijn, wat ze van ons verlangen. In zekere zin een luxeprobleem, maar daarom niet minder een probleem. Wat zijn de achtergronden van deze krapte op de arbeidsmarkt? Hadden we het niet kunnen voorzien?

Voor de plotselinge krapte op de arbeidsmarkt zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats is de laatste jaren door de toenemende complexiteit van de samenleving (mondialisering) de informatiebehoefte van zowel individuen als organisaties sterk gestegen. Tegelijk zorgen de technologische ontwikkelingen ervoor dat informatie steeds makkelijker verspreid wordt, waardoor de behoefte steeds meer te weten nog eens wordt versterkt. Door de informatisering van de samenleving is in toenemende mate behoefte aan mensen die in het informatiewoud de weg weten en door de bomen het bos blijven zien.

Een tweede relevante ontwikkeling in de samenleving is die van de flexibilisering van de arbeid. Organisaties kiezen steeds meer voor projectmatige organisatie van het werk, waarbij vaste arbeidsrelaties minder goed passen. Ook steeds meer werknemers lijken zich goed te kunnen vinden in deze nieuwe verhoudingen.

Een derde factor betreft de enorme variëteit in werkzaamheden in onze branche. Ons werkveld is de laatste jaren sterk verbreed. Naast de klassieke bibliotheek- en documentatiewerkzaamheden (documenten ontsluiten en invoeren in een database, collecties klasseren, inlichtingen verschaffen en dergelijke) verzorgen we ook een groeiend aantal nieuwere vormen van informatiediensten: het ondersteunen van organisaties met bijvoorbeeld het in kaart brengen van menselijke netwerken, het beschikbaar stellen van deze informatie, het vormgeven aan het veranderingsproces van bibliotheek naar kenniscentrum, het ontwikkelen van informatieproducten, het extern en intern verkopen daarvan, het interpreteren en verrijken van informatie. In veel gevallen worden daarbij moderne informatie-media toegepast (nitraten en Lotus Notes). De grote diversiteit aan werkzaamheden vraagt mensen van verschillende achtergronden en niveaus.

Accentverschuiving

Zoals voor elke branche, geldt ook voor de onze dat de beroepsopleidingen een belangrijke rol spelen in de instroom van jonge mensen op de arbeidsmarkt. Op dit moment kunnen de opleidingen, die kampen met een teruglopend studentenaantal, bij lange na niet voldoen aan de grote vraag naar nieuw personeel. De aantrekkelijkheid van het beroep is blijkbaar moeilijk over te brengen op de groep middelbare scholieren die voor een beroepskeuze staan. Zelf vind ik dat het beroep lange tijd ook nauwelijks interessant is geweest.

Nieuwe ontwikkelingen in de informatiebranche gaven het vak een impuls. En gelukkig hebben de BDI/IDM-opleidingen er snel op ingespeeld. De accenten zijn daar verlegd van het traditionele bibliotheekwerk naar de nieuwere vormen van informatiedienstverlening. Vanuit het perspectief van deze opleidingen begrijpelijk.

Het gevaar is echter dat door deze accentverschuiving de opleiding nog maar ten dele aansluit bij de brede praktijk. Iemand die een opleiding kiest om 'information officer' te worden bij een grote financiële instelling zal er niet zo veel voor voelen om straks in de praktijk een flink deel van zijn dag te vullen met het maken van titelbeschrijvingen of het uitvoeren van een herclasseringsproject.

Ook dat is heel begrijpelijk. En ook niet verkeerd. Het probleem is echter dat het hierdoor steeds moeilijker wordt om mensen te vinden die de relatief eenvoudige, traditionele bibliotheektaken kunnen en willen uitvoeren. Het ziet er niet naar uit dat de IDM-opleidingen goed aansluiten bij deze zich ontwikkelende praktijk. Zo is de IDM een opleiding op HBO-, niet op MBO-niveau. Bovendien loopt het aantal IDM-studenten, ondanks gunstige vooruitzichten op de arbeidsmarkt, terug.

Schreeuwend tekort

Deze discrepantie tussen vraag en aanbod is voortdurend onderwerp van discussie tussen de beroepspraktijk en de beroepsopleidingen. Het is heel gezond dat die discussie gevoerd wordt, vooral ook omdat de afstemming onderwijs-arbeidsmarkt iets is waarbij er steeds een flink aantal jaren vooruit moet worden gekeken.

Voor een beroepsopleiding van vier jaar voor een vrij turbulente markt is dat een bijzonder lastige opgave. Wie tien jaar geleden de beroepspraktijk van dat moment had aanschouwd en alleen daarop een toekomstvisie had gebaseerd, was vandaag bedrogen uitgekomen. Alleen de technologische ontwikkelingen al die separaat van ons vak hun intrede doen in de samenleving, zorgen ervoor dat ons werk voortdurend verandert.

In de praktijk van vandaag kunnen we vaststellen dat die afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt ten dele gelukt is. Wie aan een IDM-opleiding begint, weet zich verzekerd van een baan. Dat is natuurlijk prima. Maar aan de andere kant is er de markt die in de volle breedte van ons werkkterrein schreeuwend verlegen zit om adequaat opgeleid personeel. En dat is natuurlijk niet prima. De IDM-opleidingen hebben ervoor gekozen op te leiden voor slechts een deel van het brede vak. Zijn zij daarmee verantwoordelijk voor de schaarste aan goede medewerkers?

In mijn ogen niet. Het is de beroepspraktijk zelf die als eerste de verantwoordelijkheid moet nemen voor een tekort aan goed gekwalificeerd personeel. Het is makkelijk om de IDM-opleidingen de schuld te geven van een problematiek die voor een deel voortkomt uit maatschappelijke ontwikkelingen. Het is de beroepspraktijk zelf die meer aandacht had moeten besteden aan die maatschappelijke ontwikkelingen en eerder de consequenties hiervan voor de arbeidsmarkt had moeten doorzien. Wanneer de beroepspraktijk dat gedaan had, had zij maatregelen kunnen nemen om die schaarste, althans die waar men enige grip op heeft, te verhelpen of zelfs te voorkomen.

De schaarste manifesteert zich het sterkst in het traditionele en relatief eenvoudige bibliotheekwerk. Het zou ook hierom niet goed zijn om deze schaarste via de IDM-opleidingen (vanouds de hogere beroepsopleidingen) te verhelpen. Het zullen vooral opleidingen op MBO-niveau zijn waar we het van moeten hebben. Als branche hadden we al veel eerder initiatieven moeten nemen. Aarzelend komen die nu op gang, zodat de eerste MBO-opleidingen van start gaan. Desondanks gaan we nog jaren van schaarste tegemoet. Voor degenen die werk zoeken is dat een leuk vooruitzicht, maar voor de branche als geheel zou wat minder spanning tussen vraag en aanbod toch beter zijn.

Informatie professional 2 (1998) 5, p. 24-25

